

ANALIZY STATYSTYCZNE NT. AGLOMERACJI OPOLSKIEJ

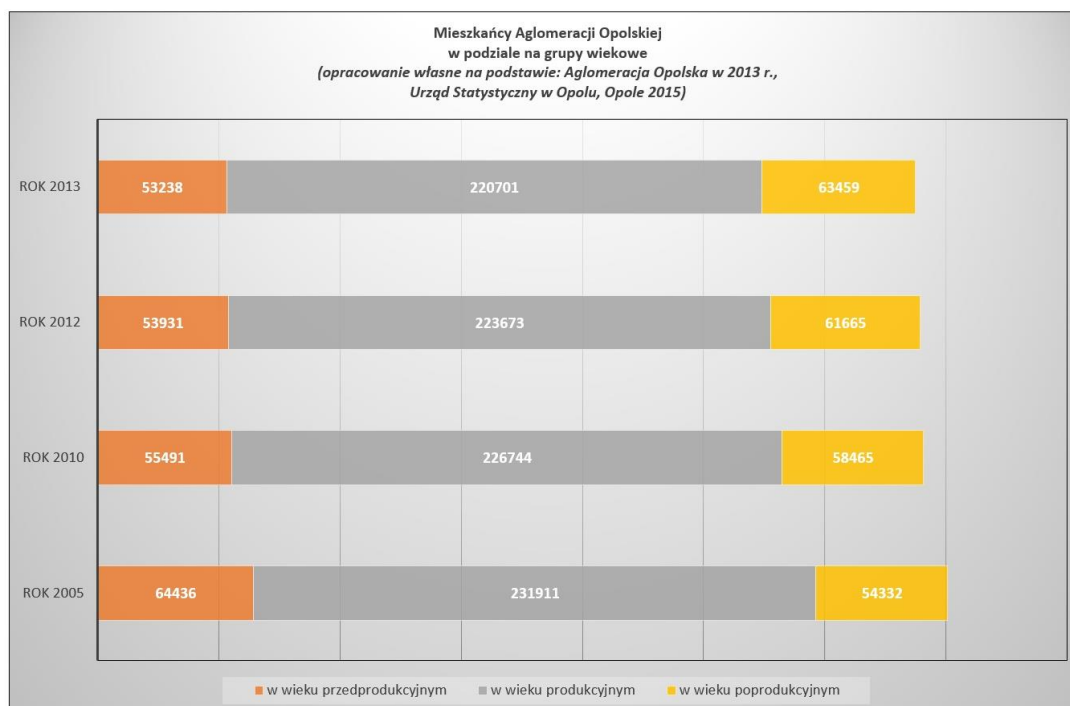
SPIS TREŚCI

1. Mieszkańcy Aglomeracji Opolskiej 3
2. Dochody i wydatki budżetów gmin Aglomeracji Opolskiej.....4
3. Kilka słów na temat aktywności zawodowej mieszkańców Aglomeracji Opolskiej.....7

1. Mieszkańcy Aglomeracji Opolskiej

Z początkiem 2014 roku tereny Aglomeracji Opolskiej zamieszkiwało około 338 tysięcy osób. To niemal 1/3 mieszkańców naszego województwa. W ośmiu miastach i gminach miejsko-wiejskich: Opolu, Gogolinie, Krapkowicach, Lewinie Brzeskim, Niemodlinie, Ozimku, Prószkowie i Zdieszowicach mieszkało prawie 228 tysięcy osób. Stanowi to 68% ogółu mieszkańców Aglomeracji. Obszary miejskie stanowią jednak nieznaczny odsetek terenu. W krajobrazie Aglomeracji Opolskiej przeważają urokliwe pejzaże i architektura wiejska. Podkreślić jednak należy wysoki stopień zurbanizowania tych terenów oraz stosunkowo wysoki poziom rozwoju infrastruktury – wiele wsi wyglądem przypomina raczej niewielkie, lecz starannie zagospodarowane i dobrze zarządzane miasteczka.

Niestety, mieszkańców Aglomeracji systematycznie ubywa. Problem ten dotyczy przede wszystkim miast i gmin miejsko-wiejskich. Wyjątek stanowi gmina Prószków, której w ciągu minionych 3 lat udało się utrzymać *status quo*. W pozostałych ośrodkach liczba mieszkańców zmniejszyła się o 1-2 % w stosunku do roku 2010. Jest to trwała, obserwowana w dłuższym czasie tendencja. Zmniejsza się odsetek mieszkańców najmłodszych, którzy nie osiągnęli jeszcze wieku aktywności zawodowej i osób w tzw. wieku produkcyjnym. Obecnie jest on stosunkowo wysoki – jest to 81,2% ogółu mieszkańców. Przybywa jednak osób w starszym wieku, powyżej 65 roku życia. Proces ten dotyczy niemal wszystkich gmin Aglomeracji, jednakże w szczególnym stopniu Opola. W sensie demograficznym, społeczność Aglomeracji Opolskiej powoli starzeje się, a co za tym idzie – zmieniają się jej potrzeby.

Są także i takie gminy, w których przybyło mieszkańców w ostatnich latach: Chrzastowice, Dąbrowa, Dobrzeń Wielki, Izbicko, Komprachcice, Łubniany, Turawa. Większość z nich znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie Opola. Wskazuje to na postępujący proces suburbanizacji. Część mieszkańców miast wybiera do zamieszkania okoliczne tereny wiejskie, jednakże wielu z nich nadal pracuje lub znajduje zatrudnienie w mieście. W mieście korzystają także z istniejącej i wciąż rozwijającej się infrastruktury technicznej, społecznej i kulturalnej.

W związku z suburbanizacją miasto nie przestaje pełnić znaczącej roli regionalnego lub lokalnego rynku pracy, ośrodka kultury, edukacji, usług zdrowotnych i innych usług o charakterze społecznym. Obciążenie kosztami budowy, modernizacji i utrzymania tej infrastruktury systematycznie rośnie. Zwiększa się także presja na istniejący układ komunikacyjny. Nieodzowne stają się kolejne inwestycje, których celem jest modernizacja i rozbudowa połączeń komunikacyjnych, a także stworzenie warunków dla rozwoju alternatywnych form transportu (np. komunikacja rowerowa) pomiędzy gminami Aglomeracji.

Fakty te przemawiają za tym, by postrzegać Aglomerację Opolską jako jeden organizm – złożoną strukturę przestrzenną, która żyje i rozwija się dzięki istniejącym powiązaniom funkcjonalnym, ekonomicznym i komunikacyjnym.

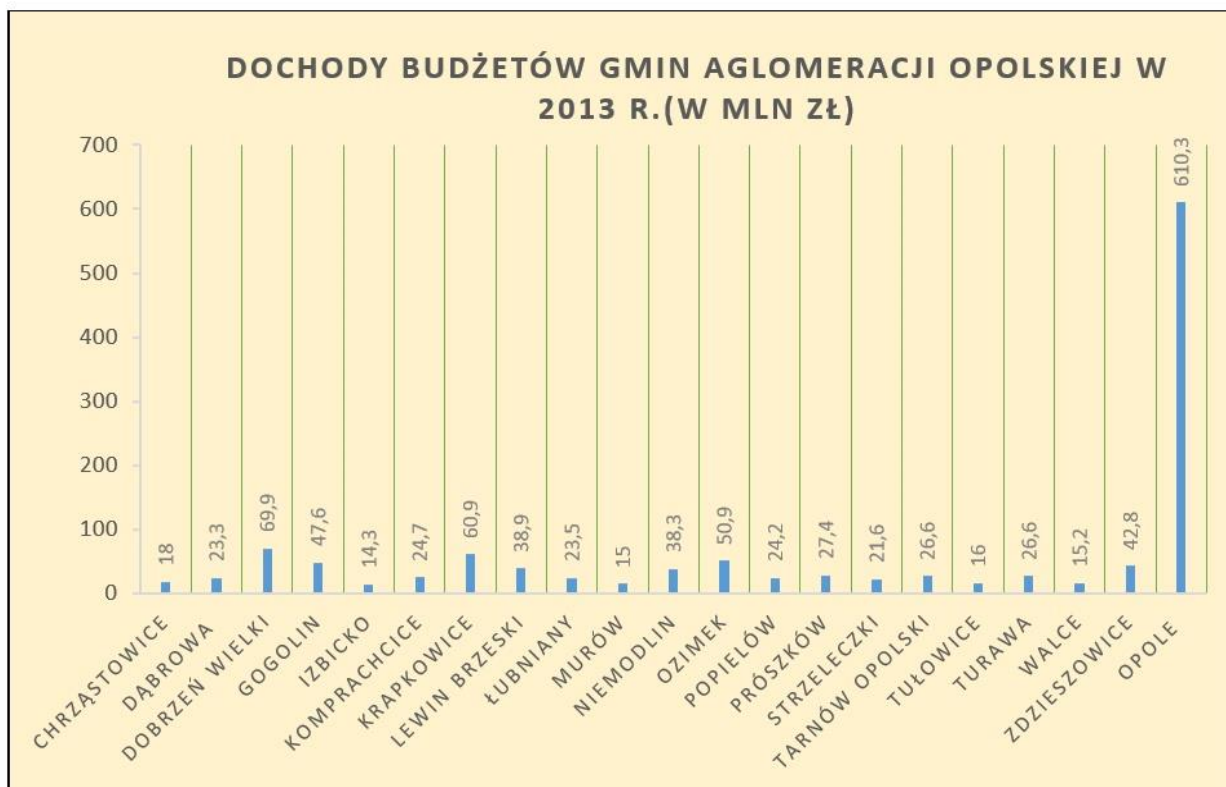
2. Dochody i wydatki budżetów gmin Aglomeracji Opolskiej

Agglomeracja Opolska nie jest kolejnym „szczeblem” samorządu terytorialnego, nie zastępuje w zadaniach i funkcjach gminy ani powiatu. Nie posiada też wyodrębnionego budżetu i własnych źródeł dochodów. Kwoty tzw. dochodów budżetowych ogółem powstają w wyniku prostej operacji rachunkowej: poprzez zsumowanie dochodów budżetów poszczególnych gmin – członków Aglomeracji. Mimo to warto przyrzeć się tym wartościom. Dają one bowiem wyobrażenie o kondycji finansowej Aglomeracji, a także o możliwościach zainwestowania w najbliższych latach nadwyżek środków finansowych (ponad wydatki bieżące).

Jak było w 2013 roku?

Zauważalna była bardzo znacząca różnica w dochodach miasta wojewódzkiego i dochodach pozostałych gmin Aglomeracji Opolskiej – Opole miało do dyspozycji w budżecie niemal 10 razy więcej środków niż druga w kolejności pod względem zasobności gmina Dobrzeń Wielki. W grupie gmin o średnich dochodach (powyżej 40 mln zł w 2013 r.) znalazły się 4 gminy miejsko-wiejskie: Krapkowice, Ozimek, Gogolin

i Zdieszowice, i tylko jedna gmina wiejska – to właśnie wspomniany Dobrzeń Wielki. Roczne dochody pozostałych gmin wahają się pomiędzy 15 a 40 mln złotych.

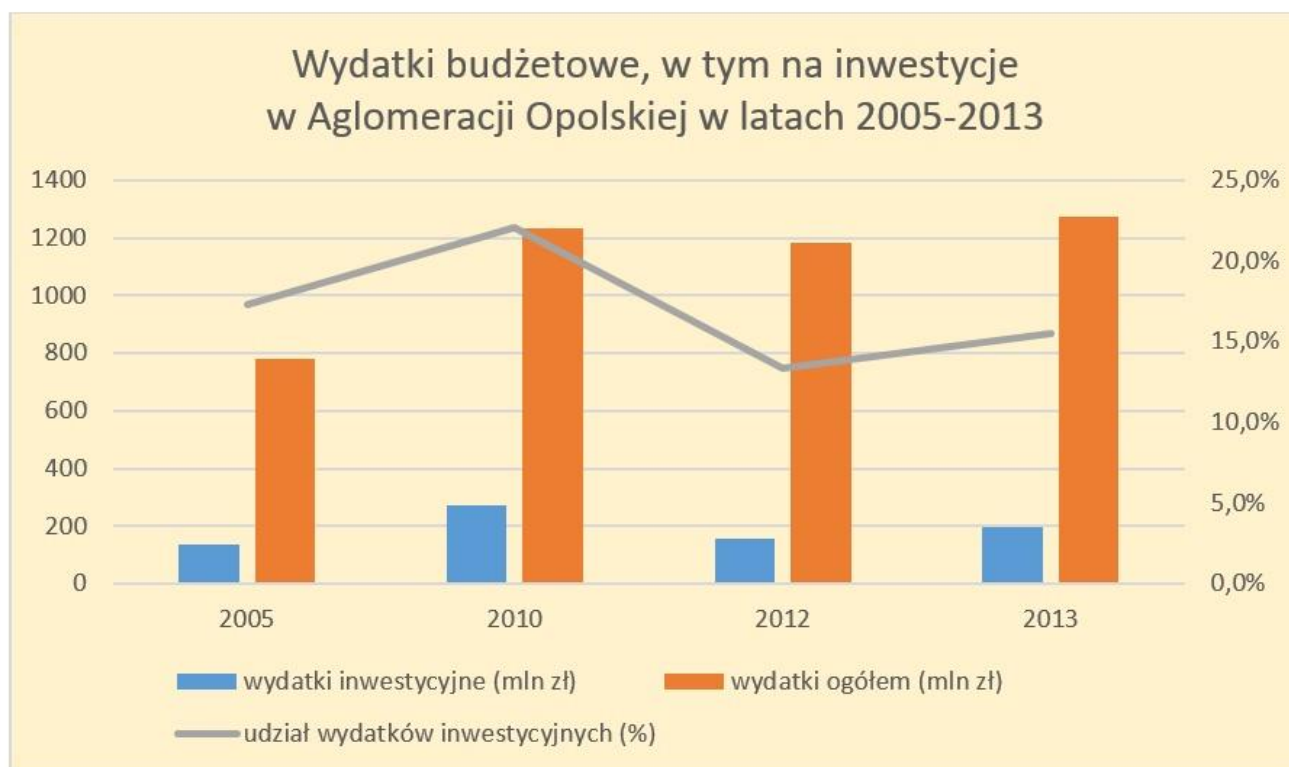

Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Aglomeracja Opolska w 2013 r.”, Urząd Statystyczny w Opolu, Opole 2015, s.40

Warto zauważyć, że dochody budżetowe gmin Aglomeracji Opolskiej systematycznie rosną. W 2013 roku wyniosły one łącznie powyżej 1,2 mld zł. W stosunku do roku 2010 były o ponad 10% wyższe. Niemal wszystkie gminy odnotowały wzrost tzw. dochodów własnych, na które składają się w głównej mierze wpływy z podatku od nieruchomości oraz tzw. udział w podatku dochodowym. To bardzo ważna grupa dochodów - swoboda decyzji w zakresie ich zagospodarowania jest bez porównania większa niż w przypadku dotacji i subwencji, którym przekazujący (np. budżet państwa) na ogół przypisuje cel i przeznaczenie. Poza tym gminy ustalając stawki podatków lokalnych mają wpływ na wysokość uzyskanych tą drogą dochodów.

Wzrost dochodów budżetowych jest jednak nierównomierny. Są i takie gminy, których sytuacja budżetowa jest trudniejsza niż przed trzema laty. Są to: Walce, Niemodlin, Izbicko, Dąbrowa i Popielów. Przyczyną jest na ogół zmniejszenie subwencji ogólnej i dotacji celowych, które dla tych gmin, bardziej niż dla pozostałych, stanowią istotne źródło wpływów.

Wysokość dochodów budżetowych wyznacza możliwości inwestowania. Poziom wydatków inwestycyjnych nie jest wysoki. W 2013 r. nakłady na inwestycje komunalne w Aglomeracji Opolskiej stanowiły niespełna 15,5% ogółu wydatków, i to pomimo napływu środków unijnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Aglomeracja Opolska w 2013 r.”, Urząd Statystyczny w Opolu, Opole 2015, s.76-77

Rekordowy pod tym względem był rok 2010. I nieprzypadkowo, gdyż wydatki te przypadły na okres pełnego rozruchu środków unijnych w perspektywie finansowej 2007-2013. Przy stosunkowo niskich dochodach własnych, utrzymywanie w dłuższym okresie czasu tak wysokiego poziomu wydatków inwestycyjnych, powyżej 20% budżetu, jest niezwykle trudne, a i ryzykowne. Należy zatem spodziewać się, iż w kolejnych latach wydatki inwestycyjne Aglomeracji Opolskiej osiągną najwyższy poziom pomiędzy rokiem 2018 a 2019, tj. w połowie bieżącego okresu programowania UE.

Agglomeracja Opolska przystępuje w tym roku do wdrażania **zintegrowanych inwestycji terytorialnych (ZIT)**. Będą one współfinansowane ze środków UE - pula środków dla Aglomeracji Opolskiej to około 110 mln euro - jednakże wymagają także zabezpieczenia pewnej kwoty środków własnych.

Wymagać to będzie starannego przygotowania prognoz finansowych, uwzględniających nie tylko nakłady inwestycyjne, ale także koszty utrzymania powstałej infrastruktury. Preferowane będą te inwestycje, dzięki którym nastąpi redukcja wydatków na utrzymanie infrastruktury komunalnej i zmniejszy się presja

na środowisko (np. termomodernizacje budynków, wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne). Tak więc inwestując dla uzyskania efektu ekologicznego, nie należy zapominać o rachunku ekonomicznym.

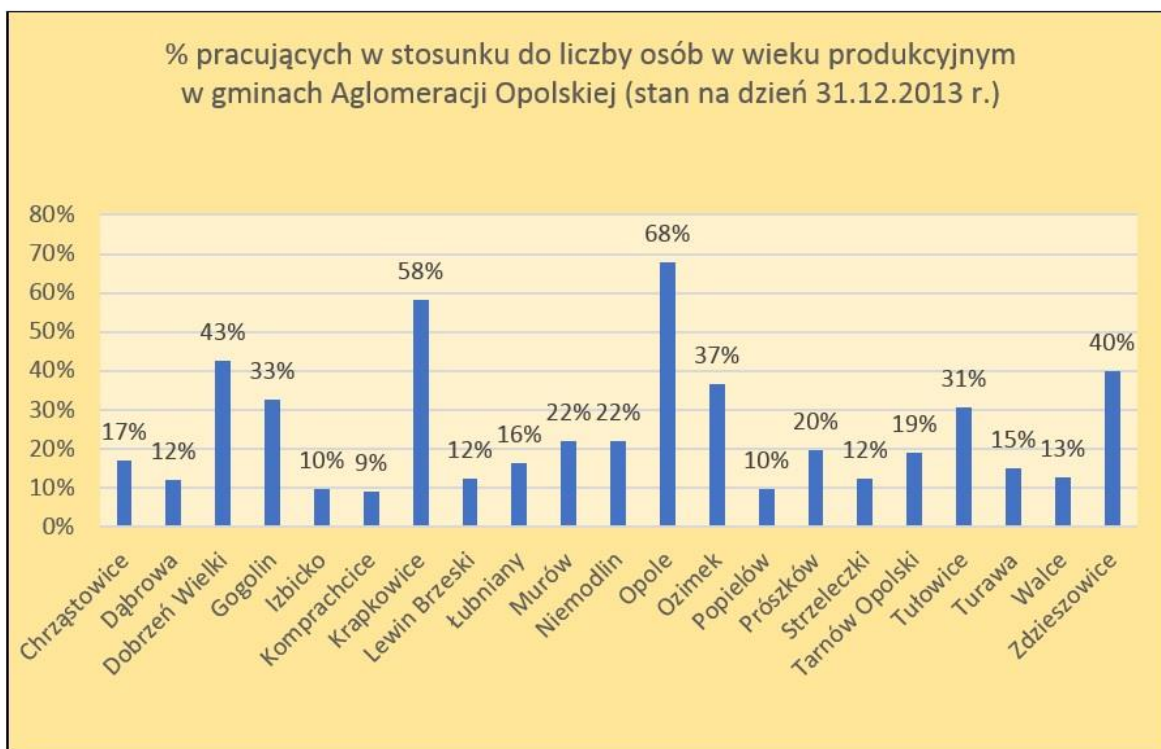
3. Kilka słów na temat aktywności zawodowej mieszkańców Aglomeracji Opolskiej

Na koniec 2013 roku Aglomerację Opolską zamieszkiwało ponad 337 tysięcy osób. Z tej liczby 65,4% to osoby w tzw. wieku produkcyjnym. A zatem mieszkańców, którzy są w wieku aktywności zawodowej powinno być niemal 221 tysięcy.

Tyle statystyka. O tym, że tak nie jest, wiemy wszyscy: wielu mieszkańców Aglomeracji Opolskiej od lat mieszka i pracuje poza jej obszarem, a wcale spora grupa – poza granicami Polski. Są gminy, w których nawet 1/3 mieszkańców figuruje wyłącznie w rejestrach urzędowych i na spisach wyborczych. Jest więc oczywiste, że dostępne zasoby pracy w rzeczywistości są znacznie mniej liczne, niż wskazywałyby na to dane statystyczne.

Powstaje zatem pytanie, jak jest naprawdę: ilu mieszkańców w wieku aktywności zawodowej to osoby pracujące? Odpowiedź na nie nastrocza poważnych trudności.

Powróćmy do danych Urzędu Statystycznego: w 2013 roku spośród 221 tysięcy „statystycznych” mieszkańców Aglomeracji Opolskiej w tzw. wieku produkcyjnym pracowało jedynie 90,7 tysiąca osób. To jest 41%. Rzecz jasna, wśród osób w wieku produkcyjnym jest niemała grupa osób uczących się, a także osoby, które z różnych powodów życiowych nie mogą lub nie chcą pracować zarobkowo. Ponadto dostępne w opracowaniu dane statystyczne nie uwzględniają pracujących w zakładach zatrudniających do 9 osób i w indywidualnych gospodarstwach rolnych. A także tych osób, które wyjechały za pracę za granicę. Jednakże nawet jeśli wziąć to wszystko pod uwagę, dane na temat niskiej aktywności zawodowej mieszkańców Aglomeracji są bardzo niepokojące.

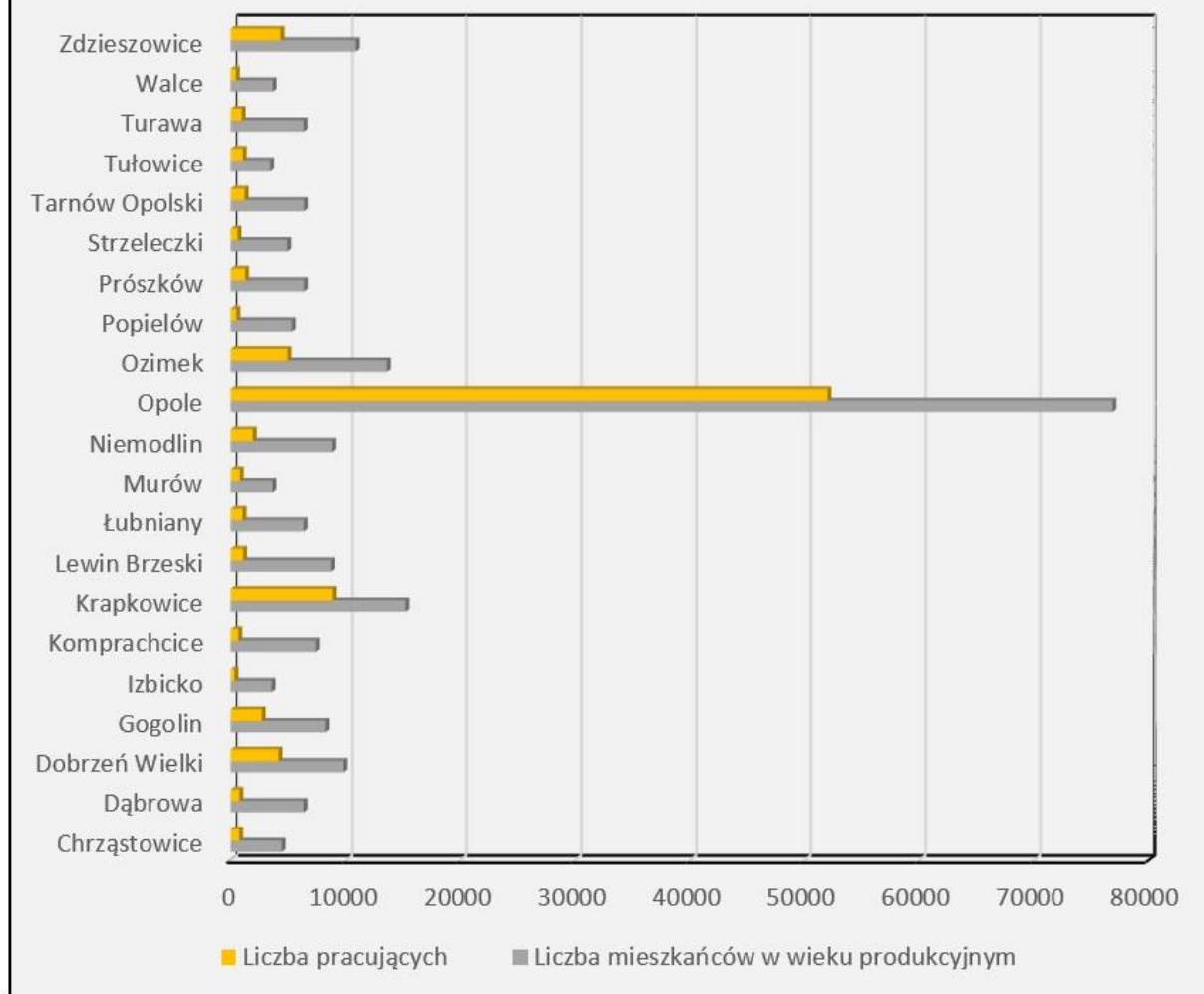
Źródło: opracowanie własne na podstawie; Aglomeracja Opolska w 2013 r., Urząd Statystyczny w Opolu, Opole 2015

Najbardziej aktywni zawodowo są mieszkańcy Opola – pracuje 68% osób w wieku produkcyjnym. Poza stolicą województwa jedynie w Dobrzeńcu Wielkim, Krapkowicach oraz Zdzieszowicach udział osób pracujących w ogólnej liczbie osób w wieku aktywności zawodowej przekroczył 40%, co jednak wcale nie jest wygórowaną wartością. Wskaźnik aktywności zawodowej przyjmuje najniższe wartości na obszarach wiejskich; w gminach Komprachcice, Dąbrowa, Izbicko, Popielów, Lewin Brzeski, Strzeleczy, Turawa, Walce nie przekracza on 15%. W większości są to obszary intensywnych migracji zarobkowych.

I choć liczba osób pracujących w Aglomeracji Opolskiej systematycznie wzrasta (w 2013 r. o 13% więcej niż w roku 2005), trudno mówić o przełomowych zmianach w tej mierze.

Relacja liczby pracujących do liczby osób w wieku produkcyjnym w gminach Aglomeracji Opolskiej (31.12.2013 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie; Aglomeracja Opolska w 2013 r.", Urząd Statystyczny w Opolu, Opole 2015

Emigracja zarobkowa w sposób szczególny wpływa na zniekształcenie rzeczywistego obrazu aktywności zawodowej naszych mieszkańców. Jest ona nie tylko problemem ekonomicznym, ale również i społecznym. Zwłaszcza, gdy ma charakter długotrwały, a osoba, która wyjechała za pracą nie deklaruje chęci powrotu. Jednakże wśród pracujących za granicą jest pewna grupa, która w określonych warunkach jest skłonna do powrotu i pracy w kraju. Decydującym czynnikiem jest na ogół zadowalająca wysokość zarobków i/lub możliwość znalezienia pracy na odpowiednim stanowisku. Istotne jest także aktywizowanie osób, które pozostają bierne zawodowo np. z powodu niskich lub zdezaktualizowanych kwalifikacji zawodowych. W szczególnie trudnej sytuacji znajdują się kobiety. Liczba zarejestrowanych

bezrobotnych kobiet w ciągu 3 lat wzrosła o 4,4% i to one stanowiły 60% pozostających bez pracy na koniec 2013 r.

Zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców Aglomeracji Opolskiej, tu na miejscu, i stworzenie warunków godnego życia i samorealizacji zawodowej jest jednym z najważniejszych wyzwań, jakie stoją przed Aglomeracją Opolską w najbliższych latach.